

SPAREBANK 1 SØRE SUNNMØRE
Org.nr. 937 899 785

Offentleggjering av sentral risikoinformasjon
Basel II - Pilar 3

31.03.2012

Innhold

1. BASEL II - KAPITALDEKNINGSREGLAR	3
1.1 INNLEIING.....	3
1.2 PILAR 1.....	3
1.3 PILAR 2.....	3
1.4 PILAR 3.....	3
2. RISIKO- OG KAPITALSTYRING	4
2.1 FØREMÅL.....	4
2.2 RISIKOOMRÅDE.....	4
2.3 PROSESS FOR RISIKO- OG KAPITALSTYRING.....	5
3. BEREKNING AV KAPITALDEKNING (PILAR 1)	6
3.1 KONSOLIDERING.....	6
3.2 ANSVARLEG KAPITAL/KAPITALDEKNING.....	6
3.3 KREDITTRISIKO.....	8
3.4 OPERASJONELL RISIKO.....	11
3.5 MARKNADSRISIKO.....	11
4. VURDERING AV KAPITALBEHOV (PILAR 2)	12
4.1 INNLEIING.....	10
4.2 KREDITTRISIKO.....	12
4.3 MARKNADSRISIKO.....	12
4.4 OPERASJONELL RISIKO.....	12
4.5 LIKVIDITETSRISIKO.....	11
4.6 ANDRE RISIKI.....	11
4.7 SAMANDRAG.....	12
5. SAMANLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV	14

1. BASEL II - KAPITALDEKNINGSREGLAR

1.1 Innleiing

Nye krav til finansinstitusjonane si berekning av kapitaldekning, Basel II, blei innført i Noreg frå 1. januar 2007. Føremålet med det nye kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- * meir risikosensitivt kapitalkrav
- * betre risikostyring og kontroll
- * tettare tilsyn
- * meir informasjon til marknaden

SpareBank 1 Søre Sunnmøre rapporterte kapitaldekning etter dette nye regelverket frå og med Q 1 2008, og har rapportert ICAAP til Finanstilsynet kvart år sidan 31.12.07.

1.2 Pilar 1

Pilar 1 omhandlar minstekrav til kapitaldekning og er ei vidareutvikling av det tidlegare kapitaldekningsregelverket, Basel I. Kapitalkravet er framleis 8 %, men det er endringar i regelverket for kva som kan reknast som ansvarleg kapital og samansetninga av denne. Dei store endringane gjeld berekninga av kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av eit eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko.

1.3 Pilar 2

Pilar 2 er basert på to hovudprinsipp. Bankane skal ha ein prosess for å vurdere sin totale kapital sett opp mot risikoprofil og ein strategi for å oppretthalde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndigheitene gjennomgå og evaluere bankanes interne vurdering av kapitalbehov og strategiar, og overvake og sikre etterleving av dei kapitalkrava styresmaktene har sett. Tilsynet har myndigheit til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om det ikkje er tilfreds med resultatata av denne prosessen.

1.4 Pilar 3

Føremålet med pilar 3 er å supplere minimumskrava i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølginga i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til auka marknadsdisiplin gjennom krav til offentleggjering av informasjon som gjer det mogeleg for marknaden; analytikarar og investorar, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, og styring og kontroll. Krava til offentleggjering vert spesielt viktig når det for bankane er mogeleg å nytte eigne system og metodar for å rekne kapitalkravet.

2. RISIKO- OG KAPITALSTYRING

2.1 Føremål

Styring av risiko og kapitalanvendelse er eit sentralt verkemiddel for å nå bankens målsetjingar slik dei er nedfelt i bankens forretningsstrategi. Konsernets lønnsemd og mulighetene til å nå desse målsetjingane overfor m.a. tilsette og samfunnet, er avhengig av evna til å identifisere, måle, styre og prise dei risikoene som ligg i å tilby finansielle produkt og tenester. Risikostyringa skal sikre finansiell stabilitet og forsvarleg formuesforvaltning.

Konsernet har ein moderat risikoprofil. Konsernet har ei målsetjing om å minimum oppretthalde noverande rating (BBB+) for å kunne sikre ein langsiktig god tilgang på innlån frå kapitalmarknaden.

2.2 Risikoområde

Banken identifiserer og styrer risiko innanfor følgjande **overordna** risikoområde:

Kredittrisiko

Risiko for tap som følgje av kundens manglande evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktingar knytte til utlån, kredittar, garantiar og liknande.

Marknadsrisiko

Risiko for tap som skuldast endringar i marknadsvariablar og/eller marknadsbetingelsar som renter, valutakursar og verdipapirmarknader.

Operasjonell risiko

Risiko for tap som følgje av utilstrekkelege eller sviktande interne prosessar eller system, menneskelege feil eller eksterne hendingar.

Likviditetsrisiko

Risiko for at konsernet ikkje klarer å finansiere auke i eignelutar og innfri sine forpliktingar etter kvart som finansieringsbehovet aukar.

2.3 Prosess for risiko- og kapitalstyring

Overordna strategi

SpareBank 1 Søre Sunnmøre har ein revisjon av den overordna strategien jamleg, og minimum ein gong i året. Dette omfattar ein gjennomgang av endringar i rammevilkår som m.a. konkurransesituasjonen, krav frå offentlege styresmakter, endring i kundeadferd og krav til kompetanse og organisering. I strategiprosessen vert det lagt vekt på å involvere alle tilsette, for å skape aksept for strategien slik at endringstiltak verkeleg kan gjennomførast. Resultatet av denne strategiprosessen er nedfelt i dokumentet "Mål og strategi for SpareBank 1 Søre Sunnmøre 2010-2012". Mål og strategidokumentet er å sjå på som ein del av bankens samla styringsdokument, m.a. i forhold til "Internal Governance" og Basel II. Vidare har banken ei rekkje overordna dokument på ulike område som jamleg vert revidert, minimum ein gong i året.

SpareBank 1 Søre Sunnmøre har overordna dokument/retningsliner knytta til risiko- og kapitalstyring som inneheld spesifikasjon av grenseverdiar/måltal sett av styret om kva som skal rapporterast til styret og kor ofte. Administrasjonen utarbeidar eigne nøkkeltalsrapportar månadleg/kvartalsvis som viser utvikling mot vedtekne måltal.

Prosess for vurdering av samla kapitalbehov

Økonomi- og finansavdelinga administrerar og gjennomfører berekninga av kapitalbehov. Bankens leiargruppe og styre vert løpande orientert og involvert i dette arbeidet.

Utgangspunktet for seinare berekning av kapitalbehov og informasjonen i Pilar 3 byggjer vidare på dei berekningsmåtene og konklusjonane som vart godkjende i dei Icaap-prosessane som har vore gjennomført. Dette Pilar 3 dokumentet er handsama i styret den 17.08.2012.

Risiko- og kapitalstyring

Proessen for risikoidentifikasjon dekkjer alle vesentlege risikoområde til konsernet. Proessen vert gjennomført som ein integrert del av konsernets strategi- og budsjettprosess. Det vert gjennomført ulike analysar av risikoane som er identifiserte for å forstå risikoens eigenskapar med tilhøyrande årsaksmekanismar. Alle vesentlege risikoar er i den utstrekning det er mogeleg kvantifisert gjennom forventa tap og behovet for økonomisk kapital. Kvantifisering skal vere basert på kjende og forsvarlege metodar og framgangsmetodar for måling av risiko.

Bankens kapitaldekningsmål skal sikre tilstrekkeleg kapital til å oppfylle krav frå styresmaktene sett opp mot kapitaldekninga, og styret har i 2008 vedteke ein overordna beredskapsplan for kapitalstyring som har som føremål og synleggjere leiinga og styret sin strategi for å avverje fallande kapitaldekning. Styret har vedteke at banken sitt regulatoriske målkrav skal vere på minimum på 13 % ansvarleg kapital og 12 % kjernekapital.

Rapportering/oppfølging/compliance

Eit viktig element i ei effektiv risikostyring er overvaking av den løpande risikoeksponeringa. Alle leiarar er ansvarlege for den daglege risikostyringa innanfor sitt ansvarsområde, og dei skal til ei kvar tid sjå til at risikoeksponeringa er innanfor dei rammer som er vedtekne av styret eller administrerande banksjef.

Konsernets overordna risikoeksponering og risikoutvikling vert fylgt opp gjennom periodiske risikorapportar til administrasjon og styre. Konsernet ønskjer å ha gode prosessar for å sikre compliance (etterleving) av gjeldande lover og forskrifter.

3. BEREKNING AV KAPITALDEKNING (PILAR 1)

3.1. Konsolidering

Tabellen nedanfor viser skilnaden i konsolideringsgrunnlag etter rekneskapsreglane og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

Dotterselskap	Antal aksjar	Eigarandel	Rekneskapsformål	Kapitaldekningsformål
Eiksundregionen Eigedom AS	10.100	100 %	Full konsolidering	Ikkje konsolidert
Eiksundregionen Vekst AS	150	100 %	Full konsolidering	Ikkje konsolidert
Eiksundregionen Utvikling AS	3.700	100 %	Full konsolidering	Ikkje konsolidert
Eiksundregionen Bu & Virke AS	1.800	100 %	Full konsolidering	Ikkje konsolidert

Tilnyttta selskap/ felleskontrollert verksemd	Eigarandel	Rekneskapformål	Kapitaldekningsformål
Samarbeidande Sparebanker AS	7,72 %	Eigenkapitalmetoden	Full konsolidering
Samarbeidande Sparebanker Bankinvest AS	4,62 %	Eigenkapitalmetoden	Full konsolidering
Samarbeidande Sparebanker Bankinvest II AS	7,72 %	Eigenkapitalmetoden	Full konsolidering

Heleigde dotterselskap skal ha ein tilfredsstillande kapitalisering, og det er ikkje lagt begrensningar på styret si moglegheit til å overføre kapital mellom morbanken og dotterselskapa utover det som følgjer av regulatoriske og andre lovbestemte begrensningar. Det ligg heller ikkje føre vedtekts-bestemmelser som gir denne type begrensning.

Investeringane i tilnyttta selskap/felleskontrollert verksemd er av strategisk betydning knytta til samarbeidet i SpareBank 1 Alliansen.

3.2 Ansvarleg kapital/kapitaldekning (i heile 1.000 kr):

	Ikkje konsolidert		Konsolidert
	31.03.2012	31.12.2011	31.12.2011
Opptent eigenkapital (=bokf. EK eks. udisp.resultat)	512.289	512.289	551.836
Annan kjernekapital:			
Fondsobligasjon	49.550	49.550	49.550
50 % av medlemsinnkot i kredittforeiningar	3.705	3.705	3.705
Konsolidert eigenkapital tilknyttta selskap	0	0	
Sum kjernekapital	565.544	565.544	605.091
Annan tilleggskapital:			
Ansvarlig lånekapital	149.777	149.757	149.757
50 % av medlemsinnkot i kredittforeiningar	3.705	3.705	3.705
	153.482	153.462	153.462
Frådrag i kjernekapitalen:			
Immaterielle eignelutar	0	0	0
Overfinansiering pensjon 72%	0	0	0
Eigarandel i SamSpar	0	0	-79.991
Sum frådrag	0	0	-79.991
Netto ansvarleg kapital	719.026	719.006	678.562
Kapitalkrav:			
Kapitalkrav for kreditt, og motpartsrisiko	315.929	315.187	335.003
Frådrag standardmetoden for kredittrisiko	-1.928	-1.928	-8.327
Kapitalkrav for operasjonell risiko	23.054	23.054	23.054
Sum kapitalkrav	337.055	336.313	349.730
Kapitaldekning i %	17,07	17,12	16,82
Kjernekapitaldekning i %	13,42	13,47	12,76
	(eks. delårsresultat)		

Banken nyttar standardmetoden ved berekning av det regulatoriske kapitalkravet for kredittrisiko, og basismetoden ved berekning av kapitalbehov for operasjonell risiko.

3.3 Kredittrisiko

Styring og kontroll

Kredittrisikoen vert styrt gjennom konsernets overordna strategi der kredittpolicy og rammer for overordna porteføljestyling er fastlagt. Bevilgningsreglement og den daglege kredittvurderinga på alle nivå gjenspeglar desse. Retningsliner for kredittstyring og bevilgningsreglementet vert revidert minimum ein gong i året av styret. Retningslinene for kredittstyring fokuserer på kredittrisiko på eit overordna nivå, og organisering av kredittarbeidet, prinsipp for engasjementsoppfølging, målemetodar, rapportering og overvaking av dette kredittarbeidet.

Sentralt i bankens kredittvurderingsprosess står risikoklassifiseringssystemet PorTo. Dette systemet er basert på avanserte risikomodellar, og er under kontinuerleg vidareutvikling og testing av Kompetansesenter for Kreditt, SpareBank 1. Den risikomessige utviklinga i porteføljen vert fylgt opp månadleg, med særleg vekt på utviklinga i risikoklassifisering (migrering), forventa tap, økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Porteføljefinformasjon

Grunnlagsdata for berekning av kapitalkrav (8%) for kredittrisiko fordelt på engasjement per 31.03.12 (i heile 1.000 kr):

Kreditt-, motparts- og forringelsesrisiko	Engasjement	Berekningsgrunnlag	Kapitalkrav
Stater og sentralbankar	12.348	0	0
Lokale og regionale styremakter	35.023	7.005	560
Offentlege eigde foretak	9.830	983	79
Institusjonar	162.357	35.032	2.803
Foretak	1.406.131	1.307.996	104.640
Massemarknadsengasjement	11.196	6.831	546
Pant i bustad og fritidseigedom	5.413.471	2.235.752	178.861
Forfalne engasjement	66.847	74.102	5.928
Obligasjonar med fortrinnsrett	109.083	10.908	873
Andelar i verdipapirfond	213.069	42.614	3.409
Øvrige engasjement	240.884	227.884	18.231
Samlet kapitalkrav kreditt-, motparts- og forringelsesrisiko	7.680.239	3.949.107	315.929
Samlet kapitalkrav for operasjonell risiko		288.175	23.054
Frådrag i kapitalkravet; gruppevis nedskr.		-24.100	-1.928
Andre frådrag			
Sum kapitalkrav		4.213.183	337.055

**Utlån, garantiar og ubenyttta kredittar fordelt etter geografi per 31.03.12
(i heile 1.000 kr):**

Morbank	Søre Sunnmøre	I fylket elles	Utanom fylket	Totalt
Utlån personmarknaden	2.727.811	188.271	1.161.266	4.305.568
Utlån bedriftsmarknaden	1.795.866	103.618	124.602	1.795.866
Sum	4.523.677	291.889	1.285.868	6.101.434
Garantier personmarknaden	3.300	0	0	3.300
Garantier bedriftsmarknaden	86.470	35.223	8.530	130.223
Sum	89.770	35.223	8.530	133.523
Ubenyttta kreditter	437.251	56.545	89.564	583.360
Sum total	4.960.928	348.434	1.375.432	6.684.794

**Ubenyttta kredittar fordelt etter sektor/næring per 31.03.12
(i heile 1.000 kr):**

Morbank	31.03.2012	31.12.2011
Personkundar	280.711	303.042
Bedriftskundar		
Offentleg sektor	0	0
Primærnæringar	41.669	42.112
Industri	6.324	5.141
Bygg - og anlegg m.m.	63.744	59.617
Handel og hotell	81.968	73.214
Transport	37.375	42.142
Eigedomsdrift	0	-9.954
Service- og tenesteyting m.m.	71.569	78.944
Sum bedriftskundar	302.649	291.216
Sum eksponering	583.360	594.258

**Samla engasjementsbeløp fordelt på risikoklasse per 31.03.12
(i heile 1.000 kr):**

Risikogruppe	VOLUM	ANTALL	ANDEL
Svært lav	3.463.871	2.785	51.82%
Lav	932.962	454	13.96%
Middels	1.600.380	1.222	23.94%
Høy	259.897	284	3.89%
Svært høy	351.147	497	5.25%
Misligholdt og nedskrevne	76.538	57	1.14%
Sum	6.684.795	5.299	100.00%

**Utvikling i porteføljen fordelt på risikoklasse per 31.03.12
(i heile 1.000 kr):**

Risikogruppe	VOLUM 31.03.12	VOLUM 31.12.11	Endring	Endring i %
Svært lav	3.463.871	3.389.718	74.153	93,35
Lav	932.962	834.556	98.406	123,88
Middels	1.600.380	1.675.463	-75.083	-94,52
Høy	259.897	269.801	-9.904	-12,47
Svært høy	351.147	369.081	-17.934	-22,58
Misligholdt og nedskrevne	76.538	66.737	9.801	12,34
Sum	6.684.795	6.605.356	79.439	100,00

Trygd

Engasjement med pant i fast eigedom utgjør den største andelen av dei totale engasjement. Anna trygd som vert nytta er m.a. salspant i lausøyre, varelager og kundekrav. Ved verddivurdering av trygd vert reduksjonsfaktorane i gjeldande SpareBank 1 Appendiks 1 lagt til grunn. Føremålet med denne metodikken er å skape lik standard for verddivurdering av trygd for alle bankane. Det er også med på å auke kvaliteten og treffsikkerheita i verddivurderingane. Panteobjektet vert registrert med omsetnadsverdi/ kjøpesum. Deretter gjennomgår panteobjekta individuell justering av verdiar basert på likviditet og pantbarheit, og redusert med ein standard reduksjonsverdi til normal realisasjonsverdi.

3.4 Operasjonell risiko

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er ein risikokategori som fangar opp det mest vesentlege av kostnader når det gjeld manglande kvalitet i bankens løpande verksemd. Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er ein integrert del av leiaransvaret på alle nivå. Leiarens viktigaste hjelpemiddel i arbeidet er fagleg innsikt og leiingskompetanse og handlingsplanar, kontrollrutinar og gode oppfølgingssystem. Eit systematisk arbeid med risikovurderingar og styringstiltak bidrar til auka kunnskap om og merksemd mot aktuelle forbetningsbehov i eiga eining. Banken ser ikkje tilhøve som gjer at ein ikkje kan nytte basismetoden ved berekning av kapitalbehov for operasjonell risiko.

Grunnlagsdata for berekning av kapitalkrav for operasjonell risiko per 31.03.12

(tal i heile 1.000 kr):

	2011	2010	2009	Gj.snitt	Kapitalbehov
Sum netto driftsinntekter	151.266	160.371	149.435	153.691	23.054

3.5 Marknadsrisiko

Styring og kontroll

Marknadsrisiko vert hovudsakleg kontrollert gjennom oppfølging av risikoeksponering i handelsporteføljene med rammer fastsett av styret, og løpande analysar av uteståande posisjonar. Rammene for eksponeringar er nedfelt i overordna dokument "retningslinjer for handsaming av marknadsrisiko".

SpareBank 1 Søre Sunnmøre si risikoeksponering mot m.a. renterisiko, valutaeksponering og handel med verdipapir er regulert gjennom eigne retningslinjer. Konsernets generelle eksponering mot marknadsrisiko er moderat. Det vert ikkje berekna kapitalbehov for marknadsrisiko i den regulatoriske kapitaldekningsberekninga.

4. VURDERING AV KAPITALBEHOV (PILAR 2)

4.1 Innleiing

I kapitla nedanfor er det gjort greie for rammeverk og styring av dei risikotypene som ikkje vert dekkja av Pilar 1 – minimumskravet til ansvarleg kapital (kap. 3), og gitt ei nærare skildring av bankens interne vurdering og dei føresetnader som er lagt til grunn ved berekning av kapitalbehovet der det avvik frå dei regulatoriske berekningane.

4.2 Kredittrisiko

Konsernet bruker i all hovudsak dei same modellane og tilnærmingar ved berekning av økonomisk kapital som ved minimumskrav til ansvarleg kapital. Det er imidlertid nokre ulikskapar.

Kredittrisikoen er kapitalbehovsvurdert med utgangspunkt i SpareBank 1-alliansens modell for prognostisering av misleghald, forventa tap, tap gitt misleghald og uventa tap. Risikomodellene som ligger til grunn for risikostyringssystemene tar utgangspunkt i statistiske beregninger, og er under kontinuerlig vidareutvikling, testing og validering. Tapsberekninga i PorTo vert vurdert til å vere den beste tilgjengelege modelltilnærminga for å rekne ut kapitalbehovet for bankens kredittrisiko.

Konsernet fastset realisasjonsverdiane ut i frå omsetningsverdiane og godkjende meklartakstar, og bruker reduksjonsfaktorane i Appendiks 1/SpareBank 1 Kreditt. I dei tilfella det ikkje ligg føre relevante omsetningsverdiar eller takstar, vert trygdene fastset skjønsmessig på bakgrunn av eigne vurderingar og erfaringar. Trygda skal i slike tilfelle basere seg på sannsynlege realisasjonsverdiar ved konkurs/tvangssal.

Konsentrasjonsrisiko vert definert som den risiko som oppstår ved å konsentrere eksponeringa mot bransje, geografisk område og storleik/volum på kundar. Det er m.a. teke omsyn til konsentrasjonsrisiko for storleik i berekninga av økonomisk kapital ved at det er berekna eit skjønsmessig påslag med 50% på uventa tap på eit utval av store engasjement på bedriftsmarknaden (engasjement større enn 2% av ansvarleg kapital).

I tillegg vert det berekna kapital for konjunkturbuffer kreditt.

Vi viser til årsrapporten for 2011 og note 2 om rekneskapsprinsipp, samt note 13, 14, 15 og 16 som m.a. gir informasjon og definerer misleghald og metodar for fastsetjing av verdiendring/nedskrivingsoversikt m.m.

4.3 Marknadsrisiko

Marknadsrisiko oppstår i all hovudsak frå bankens investeringar i obligasjonar, sertifikat og aksjar, i tillegg avtalar på renteinstrument/swapavtalar. Risikoområdet kan delast inn i renterisiko og kurs- og kredittspreadrisiko. Vi viser til note 21 i årsrekneskapsrapporten for 2011, som spesifiserer aksjeinvesteringar av langsiktig og/eller strategisk karakter. Alle desse aksjane er bokført til verkeleg verdi. Selskap knytt til SpareBank 1 Gruppen vert vurdert under eigarrisiko.

Renterisikoen i balansen er vurdert under eit scenario med 2% endring i marknadsrenta og vert berekna tilnærma på alle balansepostar på restløpetider. Alle postar i og utanfor balansen er inkludert i denne utrekninga.

Banken har ikkje eksponering i valuta og det er såleis ikkje berekna kapitalkrav knytt til valuta.

4.4 Operasjonell risiko

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter pilar 2. Kapitalbehovet er rekna med utgangspunkt i basismetoden. I tillegg vurderer banken behovet for buffer knytte til kvaliteten på styring og kontroll, men det er ikkje gjort avsetjing utover kapitalbehovet etter basismetoden.

4.5 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko oppstår som følge av ein eller fleire hendingar som gjer at banken får problem med å refinansiere balansepostar knytte til innlån. Banken handsamar problemstillingar knytte til dette risikoområdet i policydokumentet "Retningsliner for funding og likviditet". Det er satt rammer for dei ulike finansieringsgruppene. Ved berekning av denne risikoen har banken lagt til grunn ein auke i pris ved refinansiering ved fundingforfall dei næraste 18 månadane, med 0,5 % -1,5 %. I berekninga er det også teke omsyn til at banken må stille likviditet for 10 % av garantiportefølja med ein rentekostnad på 3,5 %. I tillegg er det tatt høgde for at ubenyttade kredittar vert trekt opp med 20 % til 1,5 % rente.

4.6 Andre risiki

Eigarrisiko

I berekninga knytt til eigarrisiko har vi i utgangspunktet definert vår eigardel i Samarbeidene Sparebanker AS (SpareBank1 Gruppen), Samarbeidende Sparebanker Bankinvest, Samarbeidende Sparebanker Bankinvest II, SpareBank 1 Boligkreditt AS, EiendomsMegler1 AS, i tillegg til dei fire 100 % eigde dotterselskapa. Berekna økonomisk kapital er i utgangspunktet basert på det totale kapitalbehovet i det einskilde selskap sett i forhold til vår eigardel, evt. verdifall på aksjeposten.

Omdømmerisiko

Ein kan anta at eit svekka omdømme kan føre med seg at kundar med innskot flyktar, og med bakgrunn i dette vert det berekna eit kapitalpåslag på 0,5% av 40% av innskota.

Vekstrisiko

Banken budsjetterer samla med ein vekst på 8 % i 2011, og det er gjort eit påslag på dette i berekninga av kapitalbehov. Ein føresetnad er at veksten er noko sterkare i den beste delen av risikoklassene enn i eksisterande portefølje. Uventa tap aukar med denne forventade auken i berekningsgrunnlaget, og vert lagt til den risikojusterte kapitalen. I berekninga er det teke utgangspunkt i volum utlån inkl. off balance postar som garantiar, ikkje belasta kredittar m.m.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko vert definert som risikoen for uventa inntekts- og kostnadssvingningar. Risikoen kan knyttast til konjunktursvingningar eller endra kundeadferd. Uro i marknaden kan gje reduksjon i bankens inntekter, og det er lagt til grunn at renteinntekter vert redusert med 5 % og off-balanse-inntekter med 10-20% i eit år framover. Ein slik marknadsuro vil også påverke bankens aktivitet og kostnadene, og det vert gjort eit frådrag på 2 % av totale kostnader i berekninga av kapitalbehovet.

Strategi- og kompetanserisiko

Strategisk risiko beregnes å oppstå spesielt ved etablering av virksomhet i nye markedsområder eller inngåelse av avtaler om nye produkt som krevjer store økonomiske uttellingar.

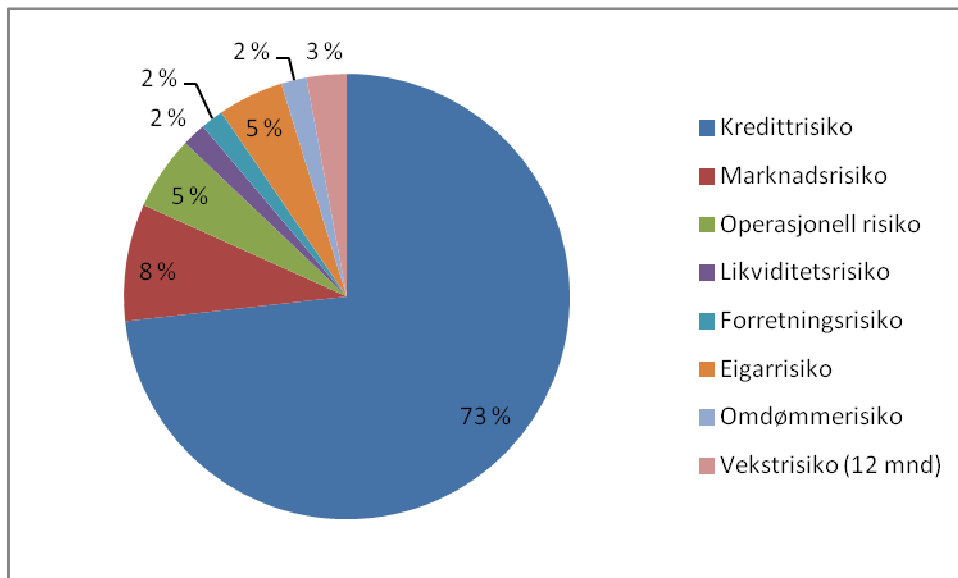
Vi ser ikke at banken har spesielle utfordringar som sannsynleggjer avsetning for denne type risiko.

4.7 Samandrag

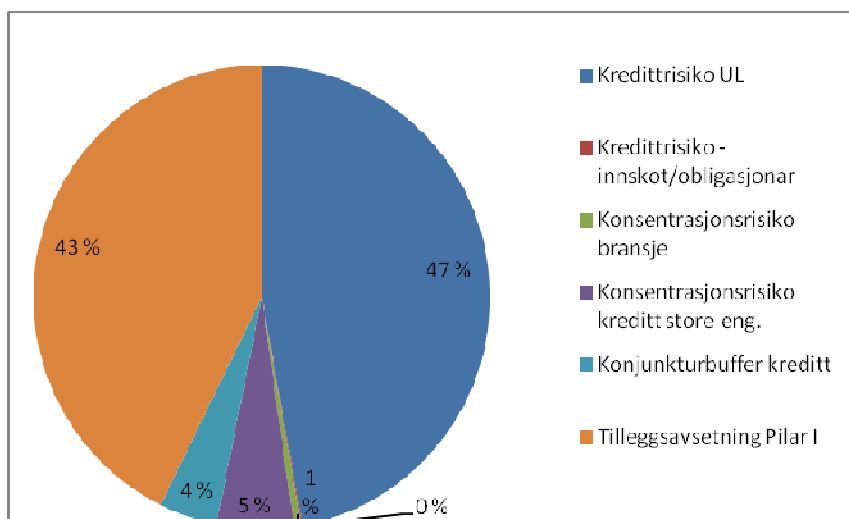
Økonomisk kapital seier noko om kor mykje kapital konsernet meiner det treng for å dekkje den faktiske risikoen konsernet har påteke seg.

Det er lagt til grunn statistiske metodar for berekning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypane forutset likevel bruk av kvalitative vurderingar. Hovuddelen av bankens berekna risiko er knytt til kredittområdet, der banken støtter seg på analyseverktøyet PorTo.

Diagrammet nedanfor viser fordelinga av økonomisk kapital på dei ulike risikogrubbene med utgangspunkt i risikoeksponering - grunnlagsdata per 31.03.12.:

Diagrammet nedanfor viser fordelinga av økonomisk kapital knytt til kreditt risiko med utgangspunkt i risikoeksponering - grunnlagsdata per 31.03.12.:

5. SAMANLIKNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV

Nedanfor er det gjort ein samanlikning mellom minimumskrav til ansvarleg kapital (Pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2).

(tal i heile kroner)

ICAAP-berekning	PILAR 2 31.03.2012 (mor)	PILAR 1 31.03.2012 (mor)	PILAR 1 31.12.2011 (konsolidert)
Risikogrupper:			
Kredittrisiko UL	148.617.822		
Kredittrisiko - innskot/obligasjonar	294.710		
Konsentrasjonsrisiko bransje	1.586.858		
Konsentrasjonsrisiko kreditt store eng.	17.135.144		
Konjunkturbuffer kreditt	13.005.071		
Tilleggsavsetning Pilar I	134.547.395	315.929.000	335.003.000
Sum kredittrisiko	315.187.000	315.929.000	335.003.000
Marknadsrisiko	36.633.384		
Operasjonell risiko	23.054.000	23.054.000	23.054.000
Likviditetsrisiko	7.453.814		
Forretningsrisiko	7.131.167		
Eigarrisiko	20.497.100		
Omdømmerisiko	7.919.082		
Vekstrisiko (12 mnd)	12.520.713		
Sum risikojustert kapital før diversifiseringseffektar	430.396.260	338.983.000	358.057.000
Diversifiseringseffektar (3 %)	-12.911.888	-1.928.000	-1.928.000
Sum risikojustert kapital etter diversifiseringseffektar	417.484.372	337.055.000	356.129.000
Kjernekapital	566.376.000	565.544.000	605.091.000
Tilleggskapital	153.462.000	153.482.000	153.482.000
Sum ansvarleg kapital	719.838.000	719.026.000	758.573.000
Konsolidert eigenkapital tilknytta selskap			-79.991.000
Sum korrigert ansvarleg kapital	719.838.000	719.026.000	678.582.000
Sum buffer målt mot kjernekapital	148.891.628	228.489.000	248.962.000
	26,3 %	40,4 %	41,1 %
Sum buffer målt mot ansvarleg kapital	302.353.628	381.971.000	322.453.000
	42,0 %	53,1 %	47,5 %

Totalt behov for økonomisk kapital per **31.03.12** er berekna til i overkant av **430,4 mill. kroner** før diversifiseringseffektar. Når ein tek omsyn til diversifiseringseffektar mellom risikogrubbene, er behovet for økonomisk kapital berekna til **417,5 mill. kroner**. Diversifiseringseffekten viser den risikoreduserande effekten konsernet oppnår ved å arbeide innan fleire risikoområde som ikkje kan påreknast å medføre uventa tap på same tid.

Total buffer målt mot kjernekapital er per **31.03.12** **148,9 mill. kroner**. I prosent utgjør dette **26,3 %**. Total buffer målt mot ansvarleg kapital utgjør **302,3 mill. kroner** og **42 %**.

Banken konkluderer med at berekningane viser ein tilfredsstillande buffere, og at banken synest robust mot tap med god buffer over påreknede tap, noko som gir tryggleik for ein mogeleg konjunkturedgong.